

**COVID-19 ကုသရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုထိရောက်စေရေးနှင့် လူနာသေဆုံးမှုများ ကျဆင်းစေရေး ဆွေးနွေးပွဲတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေးပြောကြားခဲ့သည့် အမှာစကား**

နေပြည်တော်

(၂၀၂၀) ပြည့်နှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၂) ရက်နေ့

- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ (၂၉-၁၁-၂၀၂၀) ရက်နေ့ထုတ်ပြန်ချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူဦးရေ တစ်သန်းလျှင် COVID-19 ဖြစ်ပွားမှုသည် (၁,၆၄၅) ဦးရှိပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ/ နယ်မြေ စုစုပေါင်း (၂၃၀) အနက် (၁၄၃) နိုင်ငံမြောက် ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ထို့အပြင်လူဦးရေ တစ်သန်းလျှင် COVID-19 လူနာသေဆုံးမှုမှာ (၃၅) ဦးရှိသည့်အတွက် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ/ နယ်မြေ စုစုပေါင်း (၂၃၀) အနက် (၁၃၂) နိုင်ငံမြောက်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- လူဦးရေ အချိုးအစားနှင့် မတွက်ချက်ပဲ ကိန်းဂဏန်းအနည်းအများနှင့် ဆန်းစစ်ပါက COVID-19 လူနာ သေဆုံးမှုမှာ (၁,၉၁၈) ဦးရှိပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ/ နယ်မြေ စုစုပေါင်း (၂၃၀) အနက် (၅၇) နိုင်ငံမြောက် ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- COVID-19 လူနာများအား ပိုမိုထိရောက်စွာကုသမှုပေးနိုင်ရေး၊ COVID-19 လူနာများသေဆုံးမှု ကျဆင်းစေရေး၊ ကုသမှုဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများဝေမျှနိုင်ရေးနှင့် COVID-19 ကုသရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးအတွက် ဆေးပညာ၊ အရေးပေါ်ကုသမှုဆေးပညာ၊ မေ့ဆေးပညာနှင့် အပူပိုင်းနှင့်ကူးစက်ရောဂါပညာတို့မှ ပါမောက္ခ/ ဌာနမှူးများနှင့် ဆေးရုံအုပ်ကြီးများတက်ရောက်သည့် ယနေ့ ဆွေးနွေးပွဲကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ဝန်ကြီးဌာနမှ ပါမောက္ခ/ ဌာနမှူးများ၊ ပါမောက္ခများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်များနှင့် ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုဆရာမကြီးများနှင့် သူနာပြုများသည် ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရည်အသွေးပြည့်ဝစွာ၊ လူနာများ၏ အသက်ကယ်ဆယ်နိုင်ရေးနှင့် လူနာများ ဝေဒနာလျော့ပါးစေရေးအတွက် စိတ်စေတနာ ပြည့်ဝစွာဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြသည်ကို မိမိတို့တာဝန်ရှိသူများနှင့် ပြည်သူများ အားလုံးက သိရှိပါကြောင်း၊
- အလားတူ ဓာတ်ခွဲ၊ ဓာတ်မှန်ပညာရှင်များ၊ ကုသမှု အထောက်အကူပြုပညာရှင်များသည်လည်း မှန်ကန် တိကျသော ဓာတ်ခွဲ၊ ဓာတ်မှန် အဖြေများပေးအပ်ခြင်းနှင့် ကုသမှုလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သည့်

ပံ့ပိုးမှုပေးအပ်ခြင်းတို့ဖြင့် အကောင်းဆုံး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြသည်ကိုလည်း သိရှိ၊ သိမြင်ရ ပါကြောင်း၊ ပရဟိတစေတနာ့ဝန်ထမ်းများနှင့် အလှူရှင်များကလည်း ဘက်ပေါင်းစုံမှ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါကြောင်း၊

- COVID-19 လူနာများအား ပိုမိုအရည်အသွေးပြည့်ဝစွာ ကုသမှုပေးနိုင်ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ကုသရေး ကဏ္ဍနှင့် ရောဂါကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေသည့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍတို့ လက်တွဲညီ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်မှာ အထူးအရေးကြီးပါကြောင်း၊
- COVID-19 ကာကွယ်၊ ထိန်းချုပ်၊ ကုသရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာနမှ ဆောင်ရွက်နိုင်သော အပိုင်းနှင့် ဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်ဆောင်နိုင်သော အတိုင်းအတာကို ကျော်လွန်သော အပိုင်းဟူ၍ ရှိပါကြောင်း၊
- COVID-19 နှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် ကပ်ရောဂါဗေဒပညာရပ် ရှုထောင့်မှ ကြည့်ပါက ရောဂါဖြစ်ပွားစေသော ဗိုင်းရပ်စ်ပိုး (agent) ကို မိမိတို့အနေဖြင့် ပြုပြင်၍မရပါကြောင်း၊ ရောဂါကူးစက်ခံရနိုင်ချေရှိသည့်ပြည်သူများ (host) တွင် ရောဂါကူးစက်မှုကာကွယ်ရေးနှင့် သံသယ ရောဂါလက္ခဏာရှိပါက စောစီးစွာစစ်ဆေးကုသမှုခံယူရေးအတွက် ကျန်းမာရေးအသိပညာများ မြင့်မားရန် ကိုလည်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ယခုလက်ရှိတွင်လည်း တစ်ပြည်လုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ပါးစပ်နှင့် နှာခေါင်းစည်း မဖြစ်မနေတပ်ဆင်ရေး လူထုလှုပ်ရှားမှု စီမံချက်အား ချမှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါကြောင်း၊ COVID-19 ကုသရေးစင်တာများနှင့် ဆေးရုံများနှင့် ကုသရေး ပတ်ဝန်းကျင် (environment) အတွက် လိုအပ်သည့် ဆေးဝါးနှင့် ဆေးပစ္စည်းများ၊ အောက်ဆီဂျင် ပိုက်လိုင်းများ၊ အထူးကြပ်မတ်ကုသဆောင်များနှင့် အထူးကြပ်မတ်ကုသဆောင်သုံး ပစ္စည်းကိရိယာများ ကိုလည်း ဝန်ကြီးဌာနမှ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လုံလောက်မှုရှိလာပြီ ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ထပ်မံလိုအပ်မှုများရှိပါကလည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ချက်ချင်းဖြည့်ဆည်းပေးမည် ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- လူနာများအနေဖြင့် COVID-19 ၏ သံသယလက္ခဏာများ၊ ရောဂါပြင်းထန်မှု အန္တရာယ်လက္ခဏာများ နှင့် ပတ်သက်၍ ကျန်းမာရေးအသိနည်းပါးခြင်း၊ မိမိတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားနေမှုနှင့် အန္တရာယ်ရှိမှုကို သတိမမူမိခြင်း၊ ဆေးရုံသို့ရောက်ရှိမှုနောက်ကျခြင်းနှင့် လူနာတွင် ရောဂါအခံရှိခြင်း တို့ကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးနိုင်ချေ ပိုမိုများပြားပါကြောင်း၊

- မိမိတို့နိုင်ငံတွင် COVID-19 ကူးစက်မှု ဒုတိယလှိုင်းစတင်ခဲ့စဉ် ကနဦးကာလ၌ COVID-19 သံသယလက္ခဏာရှိသူများသည် ဆေးရုံသို့ လာရောက်ကုသမှုခံယူမှု နောက်ကျကာ အသက်သေဆုံးပြီးမှ ရောက်ရှိခြင်းနှင့် ဆေးရုံသို့ရောက်ရှိပြီး မကြာခင်မှာအချိန်ပိုင်းအတွင်းပင် အသက်သေဆုံးခြင်းများ ရှိခဲ့ပါကြောင်း၊
- ဆေးရုံများနှင့် COVID-19 ကုသရေးဌာနများသို့ လူနာများ ရောဂါလက္ခဏာများ စတင်ဖြစ်ပွားပြီးနောက် မည်သည့် ရက်တွင် ဆေးရုံသို့ရောက်ရှိသည်၊ ရောက်ရှိချိန်တွင် လူနာ၏ ရောဂါအခြေအနေ၊ ရောဂါပြင်းထန်မှု အခြေအနေအလိုက် ဆေးရုံတက်ရောက်ရသည့်ရက်နှင့် ဆေးရုံသို့ ရောက်ရှိပြီး သေဆုံးချိန် ရက်ကာလစသည့် အချက်အလက်များအား သုတေသနပုံစံဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်စေလိုပါကြောင်း၊
- လက်ရှိတွင် ပြည်သူများထံ ဖြန့်ဝေနေသည့် COVID-19 ရောဂါဖြစ်ပွားသည့်လူနာနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျန်းမာရေးအသိပညာအချက်အလက်များကိုလည်း ပိုမိုကောင်းမွန်ထိရောက်စေရေးအတွက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်စေလိုပါကြောင်း၊
- COVID-19 ရောဂါ၏ သဘောသဘာဝသည် အချိန်တိုအတွင်း ရုတ်ချည်းဆိုသလို ရောဂါပြင်းထန်နိုင်သည် ဖြစ်သဖြင့် လူနာ၏ အခြေအနေကို စနစ်တကျစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှု (monitoring) ရန်မှာ အရေးကြီးပါကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် သွေးတွင်းအောက်ဆီဂျင်ပျော်ဝင်မှု တိုင်းတာခြင်းသည် အရေးကြီးသဖြင့် ဆေးရုံတက်စဉ်ကာလ တစ်လျှောက်လုံး သွေးတွင်းအောက်ဆီဂျင်ပျော်ဝင်မှု တိုင်းကိရိယာကို အသုံးပြုတိုင်းတာပြီး စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းကို မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- မသန်စွမ်း (handicapped) COVID-19 လူနာများနှင့် အခြားသော အကူအညီလိုအပ်သည့် လူနာများအတွက် လူနာစောင့်ထားရှိခွင့်ကို သက်ဆိုင်ရာ ဆေးရုံမှ တာဝန်ခံဆရာဝန်၏ ထောက်ခံချက်ဖြင့် ခွင့်ပြုပေးထားပြီဖြစ်သဖြင့် လူနာ၏ စိတ်ချမ်းသာမှုနှင့် ရောဂါစောစီးစွာ ပျောက်ကင်းမှုအတွက် များစွာအထောက်အကူပြုပါကြောင်း၊
- COVID-19 ကုသရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များကိုလည်း ကမ္ဘာ၌ နောက်ဆုံးတွေ့ရှိချက်များနှင့်အညီ မွမ်းမံ (update) ခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ တစ်ပြည်လုံးရှိဆေးရုံများသို့ အင်တာနက် အီးမေးလ်မှ တစ်ဆင့် ဖြန့်ဝေပေးလျက်ရှိသည်ကို သိရှိရပါကြောင်း၊ ဆေးရုံနှင့် COVID-19 ကုသရေးဌာနအလိုက် ပြုစုထားသော

လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များကိုလည်း အခြားသော ဆေးရုံများနှင့် ကုသရေးဌာနများသို့ အီးမေးလ်ဖြင့် ဖြန့်ဝေ ပေးခြင်းဖြင့် ထိရောက်သော ကုသမှုများကို ပေးနိုင်ပြီး လူနာသေဆုံး လျော့နည်းမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊

- COVID-19 ကုသရေး လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပါမောက္ခကြီးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများသည် အနယ်နယ် အရပ်ရပ်မှ ဆရာဝန်များနှင့် Videoconferencing ပြုလုပ်ကာ အတွေ့အကြုံမျှဝေ ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နေခြင်းသည် ကောင်းမွန်ပြီး ဆက်လက်၍ အပတ်စဉ်ပုံမှန် ပြုလုပ်ပေးစေလိုပါကြောင်း၊
- COVID-19 ကုသရေးလုပ်ငန်းများ ဆန်းစစ်မှု (medical audit) နှင့် ကုသရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမို ကောင်းမွန်စေရေး ကိစ္စရပ်များအတွက် ပါမောက္ခကြီးများနှင့် အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများ သီးခြား ဆွေးနွေးမှုများကိုလည်း ပြုလုပ်ပြီးထွက်ပေါ်လာသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တစ်ပြည်လုံးရှိ ဆေးရုံများသို့ ဖြန့်ဝေပေးခြင်းဖြင့် လူနာသေဆုံးမှုနှုန်း ယခုထက်ပိုမိုကျဆင်းလာမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး ဆက်လက်ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးသွားမည်ဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနအတိုင်းအတာဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် ကိစ္စရပ်များကို COVID-19 ကာကွယ်၊ ထိန်းချုပ်၊ ကုသရေး အမျိုးသားအဆင့် ဗဟိုကော်မတီသို့ တင်ပြကာ ဆောင်ရွက် သွားမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ဝန်ကြီးဌာန၏ ဆေးရုံများနှင့် COVID-19 ကုသရေးဌာနများတွင် နေ့မအား၊ ညမနား ဆောင်ရွက် နေကြသည့် ဆရာဝန်၊ သူနာပြုနှင့် ကုသမှု အထောက်အကူပြုပညာရှင်များ၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ နှင့် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်နေသူများအားလုံးကို ပြည်သူများကိုယ်စား ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း၊
- လူနာ၏ အန္တရာယ်ရှိနိုင်ချေအဆင့်ခွဲခြားခြင်း (risk stratification) ပြုလုပ်ထားရှိပြီး ကုသရန်မှာ အရေးကြီး ပါကြောင်း၊ ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ပါမောက္ခကြီးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ သီးခြားဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်ကာ ဆောင်ရွက်မည့် အစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲတင်ပြရန် ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- COVID-19 လူနာများအား ကုသရာတွင် တွေ့ကြုံရသည့် အချက်များ၊ သတိပြုရမည့်အချက်များအား စုစည်း ပြုစု၍ သက်ဆိုင်ရာ ဆရာဝန်များအားလုံးထံသို့ ဖြန့်ဝေပေးစေလိုပါကြောင်း၊

- တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် အသီးသီးမှ ဆေးရုံကြီးများတွင် အောက်ဆီဂျင်လုံလောက်စွာရရှိရေး ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ဆက်လက်၍ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- COVID-19 လူနာများအား ကိုင်တွယ်ကုသမှုပေးနေသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ဓာတ်ခွန်အားပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်သည့် စစ်တမ်းတစ်ခုကောက်ယူနိုင်ရန်အတွက် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်တို့က တာဝန်ရှိသူများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ဆေးရုံများနှင့် COVID-19 ကုသရေးဌာနများတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအား တာဝန်ထမ်းဆောင်မှု အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ကာ ပိုမိုကောင်းမွန်အဆင်ပြေစေရေးအတွက် လိုအပ်သည်များ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- သွေးတွင်းအောက်ဆီဂျင်ပျော်ဝင်မှု တိုင်းတာစက် (pulse oximeter) များသည် လူနာ၏ အခြေအနေကို သုံးသပ်ရာ၌ အလွန်အရေးပါသဖြင့် ပိုမိုလုံလောက်စေရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဆေးရုံနှင့် ကုသရေးဌာနများသို့ အမြန်ဆုံးထပ်မံပေးပို့မည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ပါမောက္ခကြီးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာမှ ကုသရေးကုထုံးဆိုင်ရာ တွေ့ရှိချက် အသစ်များကို အမြဲမပြတ်စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုကာ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အသီးသီးရှိ ဆရာဝန်များထံသို့ အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီဖြန့်ဝေပေးစေလိုပါကြောင်း။

အစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ခဲ့သူများ

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး၊
- အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်၊
- ဆေးတက္ကသိုလ် (၁)၊ ပါမောက္ခချုပ်၊
- ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ၊
- ဆေးပညာ၊ အရေးပေါ်ကုသမှုဆေးပညာ၊ ဓာတ်ခွဲ၊ ဓာတ်မှန်၊ မေ့ဆေးပညာနှင့် အပူပိုင်းနှင့်ကူးစက်ရောဂါပညာ ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူးများနှင့် ပါမောက္ခ၊
- တာဝန်ရှိသူများ။